

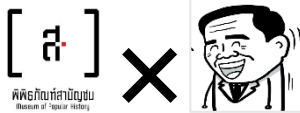

คนกลมคนเหลี่ยม
live in Memes of Dissent

คนลมคนเหลี่ยม Live in Memes of Dissent

หนังสือที่ระลึกส่งท้ายนิทรรศการ
Memes of Dissent

26 - 28 มกราคม 2567
ณ อาคาร All Rise กรุงเทพมหานคร

Memes of Dissent

อินเทอร์เน็ตมีมและการเคลื่อนไหว จากโลกออนไลน์สู่ท้องถนน

นิทรรศการจากความร่วมมือระหว่าง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา และพิพิธภัณฑสถานชุมชน

ในวันที่อินเทอร์เน็ตกลายเป็นหนึ่งในช่องทางสื่อสารหลักของโลก อินเทอร์เน็ตได้กลายเป็นอีกหนึ่งในพื้นที่ทางการเมืองที่สำคัญที่ประชาชนสามารถใช้แสดงออกความคิดเห็นและจุดยืนทางการเมืองของตัวเองได้ นอกจากการแสดงความคิดเห็นด้วยตัวหนังสืออย่างตรงไปตรงมาแล้ว รูปภาพและอินเทอร์เน็ตมีม ก็เป็นการแสดงออกบนโลกออนไลน์ในอีกวิธีหนึ่ง

"อินเทอร์เน็ตมีม" คือภาษาภาพรูปแบบหนึ่งที่อาศัยอารมณ์ขัน การเสียดสี ที่ต้องอาศัยความคิดสร้างสรรค์ในการนำวัฒนธรรมร่วมสมัยมาดัดแปลงในการวิพากษ์วิจารณ์ประเด็นทางการเมือง

ในนิทรรศการ Memes of Dissent ผู้เข้าชมจะได้เห็นมีมยอดนิยม เช่น มีมรูปอดีตนายก ทักษิณ ชินวัตร ที่มีข้อความประกอบว่า "กูอีกแล้วเธอ" ซึ่งถูกใช้เสียดสีว่าอดีตนายกผู้นี้คือทุกต้นตอของปัญหาในประเทศ มีมรูปพล.อ.ประยุทธ์สมัยเป็นเด็กที่ถูกตัดต่อเพิ่มเติมข้อความ "ก็มาดีคิ๊บบ" และมีมรูปแดร์กที่เสียดสีการรับมือผู้ชุมนุมของตำรวจที่แตกต่างกันระหว่างผู้ชุมนุมคนเสื้อเหลืองกับผู้ชุมนุมราษฎร

นอกจากมีมแล้ว นิทรรศการ Memes of Dissent ยังจัดแสดงรูปวาดของศิลปินอิสระที่เป็นที่รู้จักในโลกออนไลน์ เช่น คนกลมคนเหลี่ยม ไข่แมว และ มานีมีแฮร์ เป็นต้น

สำหรับของสะสมของทางพิพิธภัณฑที่ถูกลงไปร่วมจัดแสดงในงานนี้ ได้แก่ เสื้อยืดที่ถูกลผลิตขึ้นในช่วงการชุมนุมปี 2563 - 2564 รวมถึงเสื้อโลโก้การเมือง เช่น กู Kult และกลุ่มเพชฌุึกอย่าง the Royalist Marketplace เป็นต้น

นิทรรศการ Memes of Dissent จัดแสดงครั้งแรกที่ Artcade พื้นที่ศิลปะบนชั้นสอง ตลาดอาเขต พระยา ตั้งแต่วันที่ 3 สิงหาคม - 1 ตุลาคม 2566 ครั้งที่สองที่ Home Joint Art Space เชียงราย ตั้งแต่วันที่ 6 ตุลาคม - 5 พฤศจิกายน 2563 และนิทรรศการ Memes of Dissent ที่อาคาร All Rise ซึ่งจัดขึ้นระหว่างวันที่ 26 - 28 มกราคม 2567 นี้ นับเป็นครั้งที่สามและเป็นครั้งสุดท้ายของนิทรรศการชุดนี้

เพื่อเป็นการส่งท้ายนิทรรศการ Memes of Dissent ทางพิพิธภัณฑสามัญชนถือโอกาสนำบทสัมภาษณ์ ของคุณ ต้ม จิรวัดน์ ศิลปินเจ้าของเพจ "คนกลมคนเหลี่ยม" การ์ตูนเสียดสีการเมือง ที่ถูกดำเนินคดีมาตรา 112 กับงานสร้างสรรค์บางส่วนของเขาที่จัดแสดงในนิทรรศการ กับผลงานสร้างสรรค์ชิ้นแรก ๆ ของเขามารวบรวมเป็นหนังสือที่ระลึกเล่มนี้

ติม จีรวัดน์: ถ้าต้องติดคุกก็ให้มันเป็นส่วนหนึ่งของการเปลี่ยน ฟ่านสู่ประชาธิปไตย

เช้าวันที่ 7 กรกฎาคม ตำรวจราว 13 นาย นำกำลังไปล้อมบ้านพักหลังหนึ่งย่านพระประแดง บ้านหลังนั้นไม่ใช่บ้านของพ่อค้ายาเสพติด ไม่ใช่บ้านของคนร้ายคดีฆาตกรรม แต่เป็นบ้านของ "จีรวัดน์" หรือ "ติม" อดีตพนักงานบริษัทและเจ้าของเพจการ์ตูนเสียดสีการเมือง "คนกลมคนเหลี่ยม" วันทีที่ติมเปิดประตูบ้านในเวลาประมาณเจ็ดโมงเช้าเขาก็พบว่ามิแขกที่ไม่ได้รับเชิญมารออยู่แล้ว แขกที่ติมไม่อาจปฏิเสธไม่ให้เข้าบ้านได้

หลังแสดงหมายค้นเจ้าหน้าที่ทำการค้นบ้านและยึดอุปกรณ์สื่อสารของติมทั้งโทรศัพท์มือถือและไอแพดที่เขาใช้วาดการ์ตูนไป จากนั้นจึงเชิญตัวเขาไปพูดคุยที่กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมเกี่ยวกับเทคโนโลยีหรือ ปอท. ในตอนที่ถูก "เชิญตัว" ไป ติมยังไม่ถูกแจ้งข้อหา แต่ทันทีที่เขากลับถึงบ้านหมายเรียกผู้ต้องหา ก็ถูกมอบให้เขาพร้อมกับสถานะใหม่

"ผู้ต้องหาคดีมาตรา 112"

ตี๋อาจจะไม่ใช่นักกิจกรรมที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักในสังคมวงกว้าง แต่เขาก็ไม่ใช่คนหน้าใหม่ในแวดวงกิจกรรมทางการเมือง และคดีนี้ก็ไม่ใช่อคดีแรกของเขา ก่อนหน้านี้ในวันที่ 7 สิงหาคม 2559 ซึ่งเป็นวันออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญที่ต่อมาประกาศใช้เป็นรัฐธรรมนูญ 2560 ตี๋เคยถูกจับหลังจากเขาถ่ายวิดีโอขณะที่ปียรัฐ จงเทพ หรือ โตโต นักกิจกรรมทางการเมืองที่เป็นเพื่อนของเขาฉีกบัตรออกเสียงประชามติที่หน่วยออกเสียงประชามตินอกเขต บริเวณสำนักงานเขตบางนา ครั้นนั้นตี๋ถูกดำเนินคดีในความพิดฐานร่วมกันก่อความวุ่นวายในหน่วยออกเสียงประชามติซึ่งเมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม 2563

ศาลฎีกามีคำพิพากษาว่าตี๋กับพวกอีกสองคนทำความพิดฐานร่วมกันก่อความวุ่นวายในหน่วยออกเสียงประชามติตามพ.ร.บ.ประชามติฯ และสั่งลงโทษจำคุกตี๋กับเพื่อนอีกสองคนเป็นเวลาสี่เดือนและปรับเงินคนละ 4,000 บาท ทว่าการถูกดำเนินคดีครั้งนั้นคงเทียบไม่ได้กับการถูกดำเนินคดีมาตรา 112 ในครั้งนี้

จุดเริ่มต้นคือวันบวชหน้าไฟ

ติมเป็นคนกรุงเทพฯโดยกำเนิด เขาเกิดมาในครอบครัวที่มีฐานะปานกลาง แม่ของเขารับราชการส่วนพ่อเป็นร้านซ่อมเครื่องไฟฟ้าเล็ก ๆ ติมเล่าว่าเขาเริ่มตั้งคำถามเกี่ยวกับประเด็นทางสังคมครั้งแรกในสมัยที่เรียนชั้นประถม เมื่อญาติผู้ใหญ่ของเขาเสียชีวิตและเขาต้องไปบวชหน้าไฟ

วันนั้นติมมีสอบที่โรงเรียน หลังสอบเสร็จเขาจึงรีบไปที่วัดโดยไม่ทันได้กินข้าวเพื่อไปทำพิธีบรรพชาเป็นสามเณร หลังบวชเรียบร้อยแม่ก็เอาข้าวมาให้เขากินเพราะกลัวว่าจะหิว ติมจึงถูกพระรูปหนึ่งตำหนิทำนองว่าถ้าไม่พร้อมปฏิบัติตามพระวินัยก็ไม่ควรมาบวช ติมยอมรับว่าเขาเองก็ทำผิดตามพระวินัยจริงแต่วันรุ่งขึ้นเขาก็เห็นว่าพระรูปนั้นไปลุ่นหวยอยู่ ภาพที่เห็นเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้เขาเริ่มตั้งคำถามกับสิ่งที่เขาถูกตำหนิในวันก่อน

"ประสบการณ์ตรงครั้งนั้นทำให้เริ่มเกิดคำถามต่อโครงสร้างหรือสถาบันทางสังคมอย่างสถาบันศาสนาว่าที่เห็นและเป็นอยู่นั้นคืออะไร พอเริ่มเรียนชั้นมัธยมห้องสมุดมันก็ใหญ่กว่าตอนเรียนประถมผมเริ่มศึกษาเกี่ยวกับปรัชญาและศาสนาอย่างจริงจัง เริ่มหาหนังสือของพระที่เป็นนักคิดนักเขียนอย่างพระพุทธทาสหรือพระปัญญาพิบูลภิกขุมาอ่าน ผมก็เริ่มเห็นว่าศาสนานั้นก็มีความเทา ๆ อยู่ มีเรื่องแก่นมีเรื่องกระพี้ และบางครั้งผมก็รู้สึกว่่าเรื่องที่คนเอามาต่อว่า เอามาประนามกันมันก็เป็นแค่กระพี้ไม่ใช่แก่นจริง ๆ ของศาสนา"

เมื่อเข้าเรียนชั้นมัธยม ติมหาหนังสือเกี่ยวกับศาสนากับปรัชญามาอ่านมากขึ้น แต่ขณะนั้นเขาก็ยังไม่ได้ตั้งคำถามเกี่ยวกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในสังคมหรือการเมืองสักเท่าไร กระทั่งเขาเรียนจบมหาวิทยาลัยสิ่งที่จุดประกายความสนใจให้เขาคือคำถามที่น้องชายของเขาถามเขาเกี่ยวกับความเป็นมาเป็นไปของสังคม จากบทสนทนาธรรมดา ๆ ในวันธรรมดา ๆ วันนั้น จนได้เห็นภาพของความเหลื่อมล้ำระหว่างเมืองกับชนบทด้วยสายตาตัวเองระหว่างไปทำงานเป็นเซลล์ในต่างจังหวัดได้ทำให้เขาคุ่นคิดเกี่ยวกับปัญหาทางโครงสร้างมากขึ้น

"พามาเริ่มตั้งคำถามเกี่ยวกับประเด็นโครงสร้างทางการเมือง ครั้งแรกน่าจะเป็นช่วงอายุ 20 ปีเศษ ๆ จำได้ว่ามีอยู่วันหนึ่งผมคุยกับน้องชาย คุยกันเรื่องอะไรก็ไม่รู้แล้วน้องผมก็ถามขึ้นมาว่า โครงสร้างที่สังคมที่เป็นอยู่ทุกวันนี้มันควรจะเป็นแบบเนี้อจริง ๆ หรือ แล้วถ้าโครงสร้างบางอย่างมันเปลี่ยนแปลงไปสังคมเราจะพังทลายลงไปเลยหรือ คำถามของน้องคำถามนี้น่าจะกลายเป็นคำถามที่เปลี่ยนชีวิตผมไปเลย"

"คำถามของน้องทำให้ผมหันกลับไปศึกษาเรื่องสังคมการเมือง อย่างหนักขึ้น ผมไปค้นตำราทั้งรัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ และสาขาวิชาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อมาหาคำตอบให้น้องชาย จริง ๆ แล้วคำถามของน้องชายผมบางคนอาจจะมองว่ามันเป็นการตั้งคำถามที่ไม่เข้าท่า หรือเป็นคำถามที่ไม่ควรถาม แต่ตัวผมเคยตั้งคำถามเกี่ยวกับศาสนามาตั้งแต่ตอนเด็กๆ แล้วตัวผมจึงค่อนข้างเปิดรับกับคำถามและคิดว่าอยากจะหาคำตอบ"

"ที่พามาผมก็อยู่แต่กรุงเทพ ถ้าเป็นแบบนี้ผมคงหาคำตอบให้น้องชายไม่ได้ เลยเริ่มมองหาที่ที่จะออกไปดูโลก ไปดูว่าคนที่อยู่ที่อื่น ๆ ของประเทศเขาอยู่กันอย่างไร สังคมของเขาเหมือนหรือต่างจากผมอย่างไรผมเลยเลือกประกอบอาชีพตัวแทนขายเพราะผมจะมีโอกาสเดินทางไปต่างจังหวัด และก็มียายได้มาเลี้ยงตัวเอง ผมมีโอกาสเดินทางไปหลาย ๆ จังหวัดในภาคใต้ ภาคเหนือ รวมทั้งภาคกลาง น่าจะมีแต่ภาคอีสานที่ผมไม่มีโอกาสเดินทางไป"

"ช่วงที่ผมเดินทางไปต่างจังหวัดบ่อย ๆ ก็น่าจะประมาณ 10 ปี ก่อน ผมได้เห็นภาพที่สะเทือนใจผมมาทุกวันนี้คือ ภาพเด็กตัวเล็กที่จังหวัดกาญจนบุรี ไปโรงเรียนโดยเบียดเสียดกันไปบนรถสองแถว และมีบางคนต้องขึ้นไปอยู่บนหลังคารถ ผมได้แต่เฝ้าถามตัวเองจากวันนั้นว่า ผมกับเขาอยู่ประเทศเดียวกันแต่ทำไมคุณภาพชีวิตเราถึงได้ต่างกันมากขนาดนั้นและก็ตามตัวเองต่อไปว่าในโครงสร้างของสังคมไทย อะไรคือสิ่ง

ที่กดทับทำให้คุณภาพชีวิตของคนไม่เท่ากัน ไม่ว่าจะ เป็นช่องว่างระหว่างเมืองกับชนบทหรือความเหลื่อมล้ำของคนรวยกับคนจนในเมือง”

คดีฉกฉวยบัตรประชาชนติดกับประสบการณ์ครั้งแรกในฐานะจำเลยคดีอาญา

แม้ตี้มจะเริ่มมีความสนใจและเริ่มตั้งคำถาม ต่อความบิดเบี้ยวของสังคมมาตั้งแต่อายุ 20 เศษ ๆ แต่ด้วยหน้าที่การงานเขาก็ยังไม่ได้ออกมาเคลื่อนไหวด้วยตัวเอง ได้แต่ติดตามข่าวสารต่าง ๆ จากสื่อเท่านั้น กระทั่งเกิดการรัฐประหารในปี 2557 เขาได้เข้าร่วมการชุมนุมต่อต้านการรัฐประหารเป็นครั้งคราวจนได้รู้จักกับ ปิยรัฐ หรือ โตโต้ และ ทรงธรรม หรือ เดฟ ในเวลาต่อมา

เหตุการณ์หนึ่งหลังการรัฐประหารที่ตี้มสะเทือนใจมากคือคือกรณีที่เขาเห็นว่าทุกคนเข้าไปจับกุมตัวนักกิจกรรมคนหนึ่งที่กำลังรักษาอาการป่วยถึงโรงพยาบาล ทั้งที่สิ่งที่นักกิจกรรมคนดังกล่าวทำเป็นเพียงการไปร่วมการชุมนุมและแสดงความคิดเห็นทางการเมืองบนเฟซบุ๊กเท่านั้น

"ผมมาเริ่มติดตามการเมืองอย่างจริงจังน่าจะเป็นช่วงตั้งแต่การรัฐประหารปี 2557 แต่ช่วงหลังการรัฐประหารใหม่ๆ ผมก็ยังไม่ได้ทำกิจกรรมแบบจริงจังนะ ได้แต่ติดตามข่าวจากหน้าสื่อหรือเขียนวิจารณ์การเมืองบนเฟซบุ๊กแล้วก็อาจไปร่วมชุมนุมบ้างเป็นครั้งคราวในฐานะมวลชนคนหนึ่ง เหตุการณ์หลังการรัฐประหารที่ผมรู้สึกไม่โอเคมาก ๆ คือครั้งที่นักกิจกรรมคนหนึ่งที่ชื่อเรนตรา (นักกิจกรรมที่ถูกดำเนินคดีตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 116) ถูกจับตัวไปจากโรงพยาบาลสำหรับผมมันเป็นเรื่องที่ย่นะ ที่เจ้าหน้าที่จะมาเอาตัวคนที่ป่วยไปจากโรงพยาบาลเพียงเพราะเขาแสดงความเห็นต่างจากรัฐ จำได้ว่าครั้งนั้นผมไปร่วมตามหาตัวเรนตราพร้อมกับเพื่อนจนไปเจอว่าเขาถูกควบคุมตัวไปที่ไหน"

แม้ติ้มจะเริ่มออกมาเคลื่อนไหวหรือร่วมชุมนุมบ้างตามโอกาสกว่าตัวเขาก็ยังไม่เคยถูกดำเนินคดีจากการร่วมการชุมนุมหรือการแสดงความคิดเห็นบนโลกออนไลน์เลย จนกระทั่งติ้มมาถูกดำเนินคดีครั้งแรกแบบงง ๆ ในวันที่ออกเสียงประชามติ 7 สิงหาคม 2559 เมื่อเขาร่วมเดินทางกับเพื่อนอีกสองคนคือปิยรัฐหรือโตโต ซึ่งต่อมาเป็นผู้ก่อตั้งกลุ่มมวลชนอาสา We Volunteer กับ ทรงธรรมหรือเดฟซึ่งเป็นนักกิจกรรมอีกคนหนึ่ง ไปที่หน่วยออกเสียงประชามตินอกเขตที่สำนักงานเขตบางนา ตัวติ้มเองไม่ได้จะมาใช้สิทธิ แต่โตโตเพื่อนของเขาลงทะเบียนมาใช้สิทธิที่นี้ ติ้มจึงเพียงมารอเพื่อนใช้สิทธิก่อนจะไปทำธุระกันต่อ ระหว่างที่โตโตเข้าไปใช้สิทธิติ้มก็ถือโอกาสถ่ายวิดีโอบันทึกเหตุการณ์ไว้ด้วย เมื่อเข้าไปในคูหาโตโตตัดสินใจทำอารยะขัดขืนการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญที่เขาเห็นว่าไม่มีความชอบธรรม ด้วยการฉีกบัตรออกเสียงประชามติพร้อมตะโกนว่า "เพ็ด็จการจงพินาศ ประชาธิปไตยจงเจริญ" หลังแสดงออกเชิงสัญลักษณ์โตโตก็ยอมให้เจ้าหน้าที่ควบคุมตัวเขาแต่โดยดี

ติ้มกับเดฟติดตามโตโตไปที่ สน.บางนา ซึ่งเป็นสถานที่ควบคุมตัวด้วย ระหว่างนั้นเขากับเดฟยังไม่ถูกควบคุมตัวสามารถเดินไปไหนมาไหนได้ แต่แล้วในช่วงค่ำหลังจากที่เขากับเดฟไปลาโตโตเพื่อจะกลับบ้านไป

ก่อนแล้วจะกลับออกมาหาใหม่ ตำรวจก็ควบคุมตัวเขาพร้อมกับเดฟและ
แจ็กช็อกแล้วหาว่าเขากำลังสองสมรู้ร่วมคิดในการกระทำของโตโต้เพราะเป็น
คนบันทึกวิดีโอและอีพโหลดขึ้นบนเฟซบุ๊กของติม

อย่างไรก็ตามเขาได้รับการประกันตัวในชั้นสอบสวนจากตำรวจ
ในวันคืนนั้น ต่อมาในเดือนธันวาคม 2565 เมื่ออัยการสั่งฟ้องคดีต่อศาล
จังหวัดพระโขนง ติม โตโต้ และเดฟใช้ตำแหน่งนักวิชาการเป็นหลักประกัน
วางต่อศาลเพื่อขอปล่อยตัวชั่วคราวแต่ศาลยกคำร้องโดยอ้างเหตุว่า
นักวิชาการที่ใช้ตำแหน่งเป็นหลักประกันไม่ได้มีความเกี่ยวข้องกับ
ผู้ต้องหาทั้งสามคนทำให้ติมต้องเข้าไปอยู่เรือนจำเป็นเวลาหนึ่งคืนก่อนจะ
มาได้รับประกันตัวในวันรุ่งขึ้นเมื่อภรรยาจ่ายเงินมาวางต่อศาลเป็น
หลักประกัน*แม้จะอยู่ในเรือนจำเพียงคืนเดียวแต่ติมยังจำประสบการณ์
เลวร้ายครั้งนั้นได้อย่างไม่รู้ลืม*

*"ผมได้เห็นสภาพความเป็นอยู่ในเรือนจำที่แย่มาก อาหาร ห้องน้ำมัน
ไม่ถูกสุขลักษณะ สภาพความเป็นอยู่ที่แออัดและง่ายต่อการแพร่กระจาย
ของเชื้อโรค คนที่อยู่ในนั้นไม่ว่าจะด้วยเหตุผลอะไรสิ่งหนึ่งที่เขายังเป็นคือ
เป็นคนที่จะต้องอยู่อย่างมีศักดิ์ศรีกว่าสภาพที่เป็นอยู่ในเรือนจำ นึก
ย้อนไปตัวผมเองต้องถือว่าโชคดีเพราะอยู่ในนั้นแค่คืนเดียว ไม่งั้นผมคง
จะรู้สึกแย่มากกว่านี้"*

ติมกับเพื่อนของเขาสูคดีฉีกบัตรประชาชนติ จนถึงชั้นศาลฎีกา
ซึ่งมีคำพิพากษาเป็นที่สุดในวันที่ 21 กรกฎาคม 2563 ลงโทษจำคุกติม
กับโตโต้และเดฟเป็นเวลาสี่เดือนและปรับคนละ 4,000 บาท ในความพิ
ฐานร่วมกันก่อความวุ่นวายในหน่วยออกเสียงประชามติ แม้ติมจะเชื่อว่า
สิ่งที่เขาทำไม่น่าจะเป็นความผิดแต่ติมก็ดูจะรู้ว่าเขากำลังต่อสู้กับอะไร
และพอจะรู้อยู่แล้วว่าคำพิพากษาจะออกมาแบบไหน

*"...ตัวผมยอมรับการตัดสินของศาลนะ แต่ผมก็ไม่สามารถบอก
ได้ว่าผมเห็นด้วย เพราะพยานหลักฐานในคดีมันไม่มีตรงไหนเลยที่ใช้ได้ว่า"*

พบกับเพื่อนไปก่อนความวุ่นวายอะไรเพราะคนที่มาใช้สิทธิก็ทำได้โดยไม่ถูกขัดขวาง แต่พอถูกคิดอีกทีผมก็ไม่แปลกใจ เพราะในเมื่อผมเลือกที่จะสู้กับระบบโครงสร้างที่มันกดทับ การถูกดำเนินคดีและถูกตัดสินว่ามีความผิดมันก็คงเป็นบทลงโทษสำหรับคนที่บังอาจแข็งขันต่อระบบโครงสร้างอันไม่เป็นธรรมอย่างผม"

คนกลมคนเหลี่ยม การ์ตูนเสียดสีกับคดี 112

การวาดรูปเป็นงานอดิเรกอีกอย่างที่ติมรักที่จะทำ ช่วงปี 2562 ติมตัดสินใจสร้างเพจการ์ตูนชื่อ "คนกลมคนเหลี่ยม" ขึ้นมาเพื่อสื่อสารประเด็นทางการเมือง ในขณะที่เริ่มทำเพจติมยังคงทำงานประจำอยู่ทำให้มีเวลาว่างไม่มากนัก ติมเลยเลือกที่จะวาดตัวการ์ตูนง่ายๆ เป็นตัวสี่เหลี่ยมบ้าง วงกลมบ้าง (จนเป็นที่มาของชื่อเพจ) แต่ละภาพจะจบในตอน ไม่เน้นความยาว แต่เน้นหยิบสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะนั้นมาเสียดสี แบบที่ติมใช้คำว่า "ตบมุกกันปิ๊ะปิ๊ะ"

ติมอธิบายว่าสิ่งที่ผลักดันให้เขาวาดการ์ตูนเพื่อสื่อสารการเมืองคือคำนิยมเกลียดกลัวการเมืองในสังคมไทย ติมเห็นว่าคนไทยถูกกล่อมเกลாதั้งโดยครอบครัว ระบบการศึกษา ไปจนถึงผู้มีอำนาจว่าอย่าไปยุ่งเรื่องการเมือง อย่าเป็นคนสั้นสั้นนี้ ทั้งที่จริง ๆ แล้วการเมืองคือเรื่องของทุกคนและมีผลกระทบต่อทุกคนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้เพราะการตัดสินใจและนโยบายของรัฐล้วนมีผลกับประชาชนในประเทศ ในความเห็นของติมการ์ตูนถือเป็น "Soft Power" ที่มีพลังในการโน้มน้าวให้คนที่อาจจะไม่ได้สนใจการเมืองหันมาสนใจการเมืองได้ โดยเฉพาะถ้าคนอ่านไม่เข้าใจมุกบางมุกก็อาจไปหาคำตอบจนเข้าใจมุกแล้วก็เลยไปอ่านข่าวหรือหาข้อมูลที่จริงจิงกว่าเดิมได้

ช่วงปี 2563 ติมเริ่มป่วยเป็นโรคซึมเศร้า อาการป่วยทำให้เขาต้องยุติการวาดการ์ตูนไปพักหนึ่ง รวมถึงพลาดการเข้าไปร่วมการประชุมของกลุ่มนักศึกษาที่ต่อมาพัฒนาเป็นขบวนการราษฎรด้วย ติมพยายามรักษาตัวจนหายจึงได้กลับมาวาดการ์ตูนอีกครั้ง ในช่วงที่ป่วยติมจำเป็นต้อง

ออกจากงานมาปรึกษาตัว หลังหายป่วยเขาจึงตัดสินใจหันไปทำงานอิสระอย่างการขับรถส่งอาหารซึ่งแม้รายได้จะไม่สูงเท่าสมัยที่ทำงานประจำแต่อย่างน้อยเขาก็ไม่ต้องเครียดกับการทำงานจนเกินไปและเขาก็มีเวลาที่จะมาวาดการ์ตูนที่เขารักมากขึ้น เนื่องจากสถานการณ์ทางการเมืองที่เปลี่ยนไปในปี 2563 ที่ประเด็นแวดล้อมสถาบันพระมหากษัตริย์มีการพูดคุยถกเถียงกันอย่างเปิดเผยมากขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่การชุมนุม การ์ตูนของตัวเองก็อาจมีความแหลมคมมากขึ้นบ้างตามสถานการณ์ ซึ่งตัวก็คาดการณ์ไว้แล้วว่าวันหนึ่งเขาคงไม่พ้นถูกดำเนินคดี คำถามคือจะช้าหรือเร็ว

"ผมคิดอยู่แล้วว่าสักวันคงโดนเพราะคนอาจตีความคอนเทนต์การ์ตูนของผมแตกต่างกันไป ตัวผมเองได้รับแรงบันดาลใจบางส่วนมาจากชาร์ลี เฮบโด (Charlie Hebdo - การ์ตูนเสียดสีการเมืองจากประเทศฝรั่งเศส) ซึ่งเขาเสียดสีสถาบันเชิงโครงสร้างต่าง ๆ รวมไปถึงศาสนายังแหลมคม ส่วนการ์ตูนของผมมันก็ไม่ได้แหลมคมอะไรขนาดนั้น ไม่ได้ล้อฟาร์ฮ์เพดานขนาดการปราศรัยของทนายอานนท์ ผมก็เลยไม่ได้คิดจะเซนเซอร์ตัวเองตอนที่เผยแพร่การ์ตูน เพราะสุดท้ายมันก็แค่การ์ตูนล้อ ไม่ได้มีใครเจ็บใครตาย แล้วมันก็ไม่ใช่เรื่องจริง ผมอยากให้คิดกับมันเหมือนว่ามันเป็นจักรวาลคู่ขนานหรือจักรวาลอีกจักรวาลหนึ่ง แต่สุดท้ายก็มีคนเอาการ์ตูนผมไปแจ้งความ"

"หลังถูกดำเนินคดี 112 สิ่งหนึ่งที่ผมตกผลึกคือสังคมไทยยังอาจจะแยกไม่ออกระหว่างการบูลลี่ (ข่มเหง ระบาย) กับพาราอดี (เสียดสี) จริง ๆ แล้วสองอย่างนั้นมันมีเรื่องความสัมพันธ์ทางอำนาจเข้ามาเกี่ยวข้อง หากคนที่แสดงออกอยู่ในจุดที่มีอำนาจเหนือกว่า แสดงออกอะไรไปโดยที่อีกฝ่ายไม่อาจตอบโต้ได้นั้นคือบูลลี่ แต่ถ้าเป็นคนตัวเล็กตัวน้อย คนไม่มีอำนาจทำกับผู้มีอำนาจมันเป็นแค่การพาราอดี การเสียดสีหรือแซวกัน ซึ่งมันไม่ได้ทำให้ใครเจ็บใครตาย แต่ก็อย่างที่คิดของผมมันก็แสดงให้เห็นว่าประเทศนี้เหมือนจะไม่มีพื้นที่ให้แม้กระทั่งอารมณ์ขัน"

“วันที่ถูกจับ (7 กรกฎาคม 2565) ตำรวจสืบกว่านายมาล้อม บ้านผมตั้งแต่ประมาณหกโมงเช้า พอผมเปิดบ้านประมาณเจ็ดโมงเช้าเขาก็แสดงหมายค้นให้ผมดู แล้วก็เข้ามาค้นบ้านผมเพื่อยึดโทรศัพท์กับไอแพดของผม ใช้เวลาอยู่ที่บ้านประมาณชั่วโมงหนึ่งแล้วเขาก็เชิญผมไปที่ปอก. ผมก็บอกตำรวจว่าฉันผมโทรหาภรรยานะ ตำรวจบอกไม่ต้องโทรหรอก แค่ว่าพาไปคุยปรับความเข้าใจ ให้ผมไปคนเดียวดีกว่า ผมเลยบอกฉันก็คุยที่บ้านผมเลยก็ได้ หรือถ้าบ้านผมแคบเพราะพวกพี่ (ตำรวจ) มากันหลายคนจะไปในี่ร้านอาหารแฟร์ก็ได้ แต่ตำรวจก็ปฏิเสธแล้วบอกผมว่าให้ไปที่ปอก. น่าจะสะดวกกว่า ผมก็โอเคไปก็ไป”

หลังเดินทางไปถึงที่ปอก. ตำรวจก็พูดคุยกับทีมเรื่องการเมืองทั่ว ๆ ไป กับเรื่องเพลงคนกลม คนเหลี่ยมของเขา ระหว่างบรรทัดของบทสนทนาทีมสังเกตได้ว่าสิ่งที่ตำรวจสนใจเป็นพิเศษคือเขารู้จักใครบ้าง โดยเฉพาะนักการเมือง ซึ่งทีมไม่ได้รู้จักใครเป็นการส่วนตัวเลย มีเพียงโตโต้กับเดฟเท่านั้นซึ่งเป็นเพื่อนสนิทของเขา

หลังอยู่ที่ปอก.ได้สามถึงสี่ชั่วโมง ตำรวจก็แจ้งกับเขาว่ามีประชาชนมาร้องทุกข์กล่าวโทษให้ดำเนินคดีกับเขาในความผิดฐานหมิ่นประมาทพระมหากษัตริย์ฯ ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 112 จากการ์ตูนสองตอนที่มีการกล่าวหาว่าเขาน่าจะเสียดสิริขกาลที่สิบ ส่วนอีกสองตอนที่ถูกตีความว่าเขาน่าจะเสียดสิริขกาลที่เก้าโดยเขาถูกกล่าวหาในความผิดตาม พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์

หลังตำรวจบอกกับทีมว่าเดี๋ยวจะมีการตั้งข้อกล่าวหา ทีมขอร้องตำรวจว่าให้ออกเป็นหมายเรียก เขายินดีมาแสดงตัวตามหมาย แต่ไม่ยอมให้นำกำลังไปจับแบบตอนที่ไปค้นบ้านของเขาอีก ตำรวจก็ให้คำมั่นกับเขาว่าเดี๋ยวจะออกหมายเรียกแล้วให้เจ้าหน้าที่ที่จะไปส่งทีมที่บ้านถือหมายไปเรียกผู้ต้องหาไปด้วย พอไปถึงบ้านก็ให้เจ้าหน้าที่ส่งหมายอย่างเป็นทางการแล้วทีมก็ค่อยมารายงานตัวตามหมายเรียก จากนั้น

เจ้าหน้าที่ปอกก็ให้ร้อยเวรพิมพ์หมายเรียกแล้วเปิดทีวีให้ตีตมระหว่างรอ ก่อนที่จะพาตัวเขามาส่งบ้านในช่วงเย็นพร้อมกับมอบหมายเรียกให้เขา

แม้จะไม่ถูกเอาตัวไปคุมขังในทันที แต่ตีตมก็ถูกยึดโทรศัพท์มือถือ และไอแพดไป ทำให้เขาไม่สามารถวาดการ์ตูนได้ สำหรับตีตม นอกจากการกินยาแล้วการวาดการ์ตูนเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่เขาใช้เยียวยาตัวเองและเป็นสิ่งที่ทำให้เขารู้สึกว่าชีวิตมีความหมายเพราะได้สร้างสรรคงาน เมื่อถูกยึดไอแพดตีตมก็ไม่สามารถวาดการ์ตูนต่อไปได้ ตีมจึงตัดสินใจเปิดระดมทุนเพื่อนำเงินมาซื้อไอแพดเครื่องใหม่ซึ่งก็ใช้เวลาไม่นาน หลังจากนำเงินที่ระดมมาได้ไปซื้อไอแพดแล้วเงินที่เหลือจากการระดมทุนตีตมก็ไม่ได้เก็บไว้กับตัวแต่นำไปโอนเข้าบัญชีของกองทุนราษฎรประสงค์ซึ่งให้ความช่วยเหลือด้านเงินประกันตัวกับคนที่ถูกดำเนินคดีทางการเมืองทั้งหมดเพราะเขาเชื่อว่าเงินนั้นจะเป็นประโยชน์กับคนอื่นต่อไป

ถ้าต้องติดคุก ก็ให้มันเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเปลี่ยนผ่านสู่ประชาธิปไตย

ตีตมยอมรับว่าการถูกตั้งข้อหาด้วยประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 112 น่าจะเป็นเรื่องร้ายแรงกว่าเมื่อครั้งที่เขาถูกตั้งข้อกล่าวหาใน คดีพ.ร.บ.ประชามติหลายเท่าตัวเพราะโทษสูงและไม่อาจไว้ใจได้ว่าระบวนการยุติธรรม จะอำนวยความสะดวกในคดีอย่างแท้จริง ตัวตีตมเอง

ถึงขั้นแอบทำใจไว้เรียบร้อยแล้วเขาน่าจะถูกตัดสินว่าผิดและถูกคุมขัง แต่ถ้ามันจะไปถึงขั้นนั้นต็มก็ถือว่ามันเป็นส่วนหนึ่งของราคาที่ต้องจ่าย ระหว่างการเปลี่ยนผ่านการเมืองจากระบบเบ็ดเตล็ดการไปเป็นระบอบ ประชาธิปไตย

"112 มันน่ากลัว เพราะใครจะไปแจ้งความก็ได้ซึ่งผมว่ามันผิด คดีแบบนี้มันควรเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือได้รับผลกระทบแจ้ง จะเป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับพระมหากษัตริย์ก็ได้ แต่ไม่ใช่ใครก็ได้ ไม่จันมันจะกลายเป็นกลั่นแกล้งกันไปทั่วอย่างที่เป็นอยู่ ซึ่งสุดท้ายถึงแม้ศาล จะพิพากษายกฟ้องแต่มันก็ไม่ได้ทำให้ชีวิตที่พังไปแล้วของผมหรือของคน อื่นๆ ที่ถูกดำเนินคดีไปแล้วกลับคืนมา"

"ดูจากสถานการณ์แล้วคดีของผมมันก็คงจะเดาได้ไม่ยากว่าผล จะออกมาอย่างไร แต่ถ้าสุดท้ายจะต้องถูกคุมขัง ผมก็ถือว่ามันเป็นราคาที่ ต้องจ่ายระหว่างการเปลี่ยนไปจากเบ็ดเตล็ดการไปสู่ประชาธิปไตย ซึ่งไม่รู้จะ ใช้เวลาอีกกี่สัปดาห์หรือกี่ร้อยปี สิ่งที่เกิดขึ้นกับผมมันก็คงเป็นแค่เศษเสี้ยวเล็ก ๆ ในนั้น แต่อย่างน้อยวันหนึ่งผมก็คงพบกับคนรุ่นหลังได้ว่าผมอยู่ใน เรื่องราวการเปลี่ยนผ่านตรงนั้น"

"ท้ายที่สุดผมอยากขอใช้พื้นที่นี้ขอบคุณแฟนเพจ "คนกลมคน เหลี่ยม" ทุก ๆ คนที่สนับสนุนผมทั้งการติดตาม และการสนับสนุนด้าน อื่น ๆ ซึ่งจากนี้ตัวผมเองก็จะวาดการ์ตูนต่อไป การถูกดำเนินคดีมันมัน กอนผมอยู่เหมือนกัน"

แต่ผมก็จะไม่หยุดวาดเพราะผมเชื่อว่ามันยังมีอีกหลายประเด็นที่ ต้องถูกบอกเล่า และผมก็อยากให้การ์ตูนของผมเป็นส่วนหนึ่งในการส่ง ต่อเรื่องที่สังคมควรได้รับรู้หรือหันมาสนใจ เพราะสุดท้ายการเมืองมันคือ เรื่องของเราและมันกระทบกับชีวิตของเราโดยตรง ไม่ใช่แค่โดยอ้อม"

12 ตัวอย่างผลงาน คนกลมคนเหลี่ยม

ตัวอย่างการ์ตูนจากเพลง "คนกลมคนเหลี่ยม" ในยุคเริ่มแรก

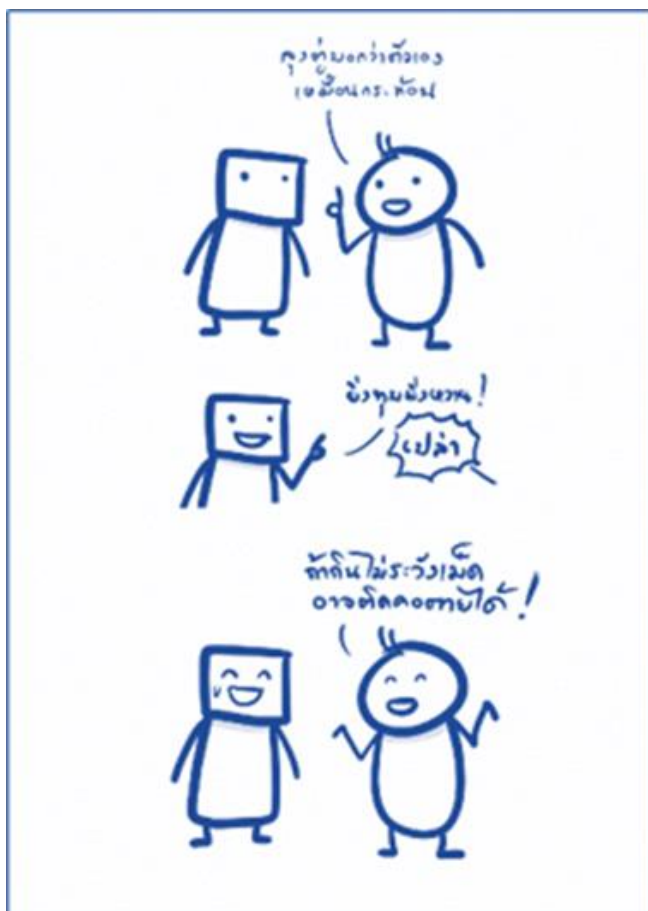
ไม่สามารถระบุแหล่งที่มาได้

ตัวอย่างการ์ตูนจากเพจ "คนกลมคนเหลี่ยม" ในยุคเริ่มแรก

ไม่สามารถระบุแหล่งที่มาได้

ตัวอย่างการ์ตูนจากเพจ "คนกลมคนเหลี่ยม" ในยุคเริ่มแรก

ไม่สามารถระบุแหล่งที่มาได้

"บ๊ิกตุตั้งเป้า 6 เดือนแก้ปัญหานี้สินเร่งด่วน"
16 มิถุนายน 2564

จาก

https://www.facebook.com/102984634408184/photos/pb.100067865484477_-2207520000/562233635149946/?type=3

ลุงตู้ผู้พิชิตความเจริญ
21 มิถุนายน 2564

จาก

<https://www.facebook.com/102984634408184/photos/pb.100067865484477.-2207520000/565523101487666/?type=3>

เรียนมายังไง...
18 สิงหาคม 2564

จาก

https://www.facebook.com/102984634408184/photos/pb.100067865484477_-2207520000/603881284318514/?type=3

บางคนรู้ก็รู้ว่าปลอมแต่ก็ต้องทำเป็นซาบซึ่งอะคริบใช้คริบ
19ตุลาคม 2564

จาก

<https://www.facebook.com/102984634408184/photos/pb.100067865484477.-2207520000/644366580269984/?type=3>

"ทหารไปไหนหมด?"
4 กรกฎาคม 2566

จาก

<https://www.facebook.com/photo/?fbid=603912321880945&set=a.368277725444407>

"หลับใหลทุกคน ไม่สนลูกใคร"
5 กรกฎาคม 2566

จาก

<https://www.facebook.com/photo/?fbid=604321791839998&set=a.368277725444407>

"Before and after."

8 สิงหาคม 2566

ร่วมสนับสนุนให้แอตทอร์เนี่ยรายได้จากการเขียนการ์ตูนและสื่อดี 112 ได้ที่ กสิกรไทย 3592203015

จาก

<https://www.facebook.com/photo.php?fbid=622699280002249&set=a.368277725444407&type=3&mibextid=WC7FNe>

"Now"
4 ตุลาคม 2566

สนับสนุนผลงานการ์ตูนได้ที่ กสิกรไทย 3592203015

จาก

<https://www.facebook.com/photo.php?fbid=652258047046372&set=pb.100067865484477.-2207520000&type=3>

"ดีจิกัล..."
25 พฤศจิกายน 2566

สนับสนุนผลงานการ์ตูนด้วยนะครั้บที่ กสิกรไทย 3592203015

จาก

<https://www.facebook.com/photo/?fbid=679645427640967&set=a.368277725444407>

[ส.]

พันธกิจกับสถาบันคุณ
Mission of Your Institute

